

върху научните трудове на доц. д.г.н. Маргарита Миланова Илиева, представени за участие в конкурс за придобиване на научното звание „професор” по научната специалност 01.08.02.

„Икономическа и социална география”, обявен от Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН и публикуван в ДВ, бр.93/25.11.2011г.

Рецензент: проф. д-р Христо Нейков Каракашев, научна специалност „Икономическа и социална география”, шифър 01.08.02 и научната специалност „Народно стопанство. Регионална икономика”, шифър 05.02.03

I. Кратки биографични данни за кандидата

Доц. д.г.н. Маргарита Илиева е единственият кандидат по обявения конкурс за професор. Тя е родена на 11.08.1947г. в гр.София. Завършила е СУ „Св. Климент Охридски” през 1969 г. специалност География на Геолого-географския факултет с отличен успех. Последователно придобива научните степени доктор по география и доктор на географските науки. Доц. Илиева има отлична езикова подготовка. Владее и ползва английски, полски и руски език, което ѝ е позволило да участва много активно в международна научна дейност. Така например тя има участие в международни конгреси, симпозиуми, конференции и авторитетни научни издания с общо 63 публикации, от които 23 самостоятелни доклади, студии, статии и монографии. От тях за рецензиране са представени 43 публикации, от които 18 са индивидуални и то по изключително актуални въпроси на теорията и практиката на Икономическата и социална география в частност на усъвършенстване на регионалното развитие на Източноевропейските страни и най-вече на България. В тази връзка много силно впечатлява нейното участие в 15 международни проекта, от които на 6 тя е ръководител от българска страна. Освен това доц. Илиева има участие и в 9 национални проекта като на по-голямата част тя е и ръководител. Всички проекти са приети с много добра и отлична оценка, което е доказателство за високото качество на научно-изследователската дейност на кандидата.

Доц. Илиева е автор или съавтор на над 160 научни публикации, 124 от които са след хабилитирането ѝ публикувани на български, английски, полски, немски и унгарски език в България, Австрия, Великобритания, Германия, Гърция, Полша, Румъния, Унгария и Япония.

От всичко казано дотук е видно, че кандидатът за научното звание „професор” доц. д.г.н. Маргарита Илиева е утвърден, доказан и признат у нас и в чужбина авторитетен учен в областта на Икономическата и социална география, а така също и в сродните научни области като География на селското стопанство и земеползването, География на населението и селищата, Регионалното развитие и политика, Пазара на труда и др.

Наред с това доц. М. Илиева има изключително богат административен опит в научните звена и обществени структури от най-високи йерархични нива, което също е доказателство за нейните високи качества като учен, изследовател, общественик, преподавател и ръководител. Това е видно от участието ѝ в български, чуждестранни и международни професионални организации като: БГД, Съюз на българските учени, Полско географско дружество, International Water History Association (Норвегия), Член на редакционния борд на списание Journal of Urban and Regional Analyses (Румъния), главен редактор на сп. „Проблеми на географията”, член на специализирани научни съвети по Географски науки, член на научната комисия по Геолого-географски науки при ВАК, научен секретар на Географския институт при БАН и редица други съвети, редколегии, организатор и съорганизатор на значими научни форуми.

Преподавателската дейност на доц. д.г.н. Маргарита Илиева макар и да стои малко по-настрана от основната ѝ работа в Географския институт на БАН е също така значима и всеобхватна. Веднага след хабилитирането ѝ на нея се възлагат лекции по такива основополагащи дисциплини като: „Регионална икономика”, „Стопанство и икономическа политика на България”, „Регионална икономика и регионална политика”, „География на селското стопанство и земеползването”, „География на селищата”, „География на градовете”, „Магистърски семинариум” (в Полша и др.). Изнасяла е лекции и продължава да води лекционни курсове в СУ „Св. Климент Охридски” – ГГФ, Философски факултет и Факултета по начална и предучилищна педагогика. В Полша в продължение на 10 години в Университет „Кажимиеж Виелски” води пет лекционни курса пред бакалаври и магистри по специалностите по география и икономика на полски и английски език, което е много голямо признание за нейния авторитет като учен и педагог.

II. Основни научни, научно-приложни и учебни приноси, направени от кандидата

Доц. Маргарита Илиева е представила списък с 124 заглавия, публикувани след хабилитирането ѝ за доцент, от които за да няма повторения 78 са предназначени за

рецензиране. От тях 24 са монографични изследвания (10 самостоятелни, от които 8 са публикувани в чужбина), 3 студии публикувани в чужбина, 76 статии и доклади (от които 35 самостоятелни). В чужбина са публикувани 47, от които 21 самостоятелни. Не установих повторения на публикуваните научни трудове, предоставени за рецензиране под каквато й да е форма, което ми дава основание да приема всичките за рецензиране.

таблица 1

Публикации след хабилитацията от тях публикувани в чужбина

Общо в.т. самостоятелни общо в.т. самостоятелни

1. монографични изследвания	24	10	8	2
2. студии	3	-	3	-
3. статии и доклади	76	35	47	21
4. участие в атласи	8	-	5	-
5. Учебници за УСПУ, научно-популярни книги	4	-	-	-
6. Други публикации	9	-	-	-
общо	124	45	63	23

таблица 2

Публикации представени за рецензиране

Общо	78	36	43	18
------	----	----	----	----

таблица 3

Публикации по тематично направление

	общо		самостоятелни		в чужбина	
	общо	самостоятелни	общо	самостоятелни	общо	самостоятелни
1. Териториална организация и трансформационни процеси в националното стопанство на България	19	11	9	4		
2. Съвременни процеси и промени в развитието на селското стопанство	27	13	16	7		
3. Потенциал на граничните райони и трансграничното сътрудничество	14	5	7	3		
4. Регионално развитие, регионална политика и европейска интеграция на България	7	5	3	3		
5. Трансформационни процеси в градовете	7	-	5	-		
6. Пазарът на труда	6	1	3	-		
7. Други публикации	44	19	20	6		
общо	124	45	43	23		

Горепосочените таблици красноречиво потвърждават изключително активната творческа, научна и научно-приложна дейност на кандидата след хабилитирането ѝ.

В научните трудове на доц. М.Илиева се съдържат много сериозни теоретико-методолитични приноси, а така също и приноси с емперико-диагностичен и научно-приложен характер. На първо място по значимост бих поставил теоретико-методолитическите приноси по изключително актуални проблеми на национално, регионално и локално равнище, които се съдържат в над 40 публикации (2.1. – 2.19; 5.5-5.71 и др.)

С най-голяма стойност безспорно са приносите на доц. Илиева в областта на териториалната организация и трансформационните процеси в националното стопанство, в частност на селското стопанство, които са изследвани изключително задълбочено и компетентно и от гледна точка на географска наука и от гледна точка на икономическата наука.

Изследователският интерес на доц. д.г.н. Маргарита Илиева е насочен към такива важни научни тематични направления като:

- за същността на трансформацията;
- промените в националната икономика като цяло и в териториалните структури, в частност в контекста на „делокализацията, европеизацията, глобализацията” и др.;
- развитието на селското стопанство през периода на преход и трансформационните процеси в този отрасъл /”промени в собствеността на земеделските земи, в земеползването, в организационната структура и земеделското производство, влиянието на земеделието върху природната среда и екологията” и т.н./
- развитието на демографските процеси и структури в страната като цяло и в отделни териториални единици, в селските и граничните райони;
- формиране и функциониране на трудовия пазар на национално, регионално и локално равнище;
- процесите на трансформация на градските селища и агломерациите;
- развитие и трансформационни процеси в селските райони;
- ефективни социално-икономически промени в граничните райони и развитие на трансграничното и регионално сътрудничество, регионално развитие и регионална политика, европейската интеграция на България и др.

В посочените научни трудове на д.г.н. Маргарита Илиева се съдържат научни и научно-приложни резултати, които могат да се считат за приноси на науката и практиката, а именно:

- теоретична интерпретация на редица понятия, както и формулиране на собствени такива за трансформационните социално-икономически, политически и регионални процеси в България;

- с високи теоретични и приложни достойнства са разработените показатели и методи за измерване на териториалните различия и особеностите на тяхното протичане;

- много задълбочено са изследвани брутният вътрешен продукт, индекса за човешко развитие, коефициентите за заетост, на безработица, за предприемачество, общия доход на човек от населението и много други;

- много важна за практиката е разработената и апробирана методика за изследване на социално-икономическата трансформация в различни по „големина, характер и степен на сложност териториални единици”.

С високи теоретични и приложни достойнства са отличават голяма част от научните трудове на доц. Илиева, в които се изследват природния, агропроизводствения, човешкия и социално-икономическия потенциал на граничните райони по северната и южната държавна граница на България и възможностите за ускорено социално-икономическо развитие и за трансгранично ефективно сътрудничество на България и съседните страни.

Значими теоретико-методологични и приложни приноси се съдържат в публикациите в областта на Регионалното развитие, регионална политика и европейска интеграция на България, както и свързаните с тях трансформационни процеси в градовете и национални регионални и локални особености на пазара на труда.

Разкрити са закономерностите в протичането на демографските, социалните и икономическите аспекти и проблеми в развитието на селските райони в България, както и протичането на трансформационните процеси в тях (3.2., 5.36, 5.38, 5.60, 5.71 и др.)

Емперико-диагностични приноси се съдържат в публикации 2.8, 5.20, 5.47, 5.58, 5.72, 5.75 и др. посветени на изследвания на големите градове в България и на първо място София и преди всичко на трансформационните процеси в тях и водещата им роля в териториалното и селищното устройство и особено в социално икономическото развитие на формираните и формиращите се агломерации.

Считам, че най-значимият принос за географската наука на България на доц. д.г.н. М.Илиева лично за мен е изключително достойното представяне на научните достижения на нашата наука в чужбина. В повече от 60 научни публикации в чужбина – монографии, студии, статии, доклади, проекти, карти, атласи и др., публикувани на английски, немски, полски и унгарски език, доц. М.Илиева представя на много високо теоретично ниво резултатите от географските изследвания на съвременното развитие и социално-икономически процеси, провежданата съвременна регионална и евроинтеграционна политика сред научната географска общност в други страни като Австрия, Германия, Великобритания, Гърция, Полша, Румъния, Унгария, Япония и др.

Много важно доказателство за този изключителен принос на доц. Илиева са акуратно посочените 52 цитирания, от които 37 са в монографии, студии и статии на чуждестранни учени.

III. Критични бележки и препоръки

Всички научни публикации на доц. д.г.н. М.Илиева са написани на много добър език и стил. Отличават се с ясно и точно формулиране на третираните проблеми и логично обосновани изводи, обобщения и препоръки. Коректно са използвани различни методи, модели и подходи за регионален анализ, като са формулирани и собствени класификации, типологии, количествени и качествени характеристики, поради което няма да е етично да отправям критики в това отношение. Единствено бих си позволил да направя няколко препоръки:

1/ Считам, че доц. д.г.н. М.Илиева притежава изключително богат опит в областта на териториалната организация и трансформационните процеси в националното стопанство на България, както и съвременните трансформационни процеси и промени в селското стопанство и земеползването, регионален анализ и регионална политика, които би могла да предаде по-пълно

в научната и учебната работа като разработи и публикува монографичен труд, учебници и учебни пособия по посочените теми.

2/ Бих препоръчал на доц. д.г.н. М.Илиева да поеме ръководството на поне 2-3 докторанти в областта на териториалната организация и трансформационните процеси в стопанството на България и особено на селското стопанство и земеползването, както и в областта на регионалното развитие и регионалния анализ, тъй като потребността от такива кадри в момента, а и за в бъдеще ще бъде много голяма.

3/ При изследването на развитието на големите градове и градските агломерации доц. д.г.н. М.Илиева би могла успешно да се насочи към симулационното моделиране на урбинизирани територии, големи градски комплекси, агломерационни ареали, отделни общини и градове, с което ще усъвършенства своята изследователска работа и ще бъде изключително полезна за местните органи на държавната власт, а така също и за частния бизнес, тъй като ще разработи инструментарум за планиране и прогностизиране на регионалното развитие.

IV. Заключение

Като имам предвид посочените научни приноси в областта на Икономическата и социална география и най-вече високите научни достижения в извеждане закономерностите в териториалната организация и трансформационните процеси в националното стопанство на България и особено съвременните трансформационни процеси и промени в селското стопанство и земеползването, регионалното развитие и политика, на които са посветени над 120 научни труда, а така също и нейната изключителна роля за пропагандирането достиженията на българската географска наука в чужбина с публикуваните 63 труда, от които 23 самостоятелни, си позволявам да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури с председател проф. д-р Чавдар Младенов да присъдят на доц. д.г.н. Маргарита Илиева научното звание „ПРОФЕСОР“ по научната специалност „Икономическа и социална география“, шифър 01.08.02.

03.03.2012 год.

гр. София

Рецензент:

(проф. д-р Хр. Каракашев)